

Nicky Pellegrino
Terug naar Rome

2015
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Nostra Signora delle Grazie

Op elke deur hangt een foto. Daarop zijn we te zien zoals we vroeger waren: niet oud en vermoeid, en niet krom van de ouderdom en al bijna klaar met het leven. Op een paar deuren hangt een foto van een glimlachende bruid, arm in arm met een allang overleden echtgenoot. Op andere foto's staat een vrouw met een baby op de arm of met een klein meisje naast zich in een witte communiejurk. We waren mooi, sterk en gezond. We waren jong.

Hier, in het rusthuis Nostra Signora delle Grazie, wonen wij achter deze deuren. Op mijn deur is een foto van mezelf geprikt, net als bij iedereen. Ze hebben hem uit de oude lijst gehaald die nu in de onderste la van mijn kledingkast ligt, bij de andere overblijfselen van mijn leven. Er zijn maar weinig personeelsleden die er even naar kijken en er is niemand die me er ooit iets over heeft gevraagd. Ze denken vast dat de man naast me mijn echtgenoot is, maar dat was hij natuurlijk niet. Dat zou onmogelijk zijn geweest.

Hij glimlacht en hij is zo knap dat het bijna pijn doet. Hij heeft een zijscheiding en een stijve vetkuif in zijn donkere haar, en zijn schouders lijken breed door de schoudervullingen in zijn mooie colbertjasje. Ik vind dat hij er moe uitziet, maar dat komt natuurlijk doordat ik het verhaal achter deze foto ken. Alles uit de tijd

waarin deze foto is gemaakt, kan ik me veel beter herinneren dan wat er vorige week of zelfs gisteren is gebeurd.

Ik vertel nooit iemand hoe hij heet. De ouderen, als ze al eens over hem hebben gehoord, zouden het waarschijnlijk niet geloven en de jongeren zou het niets kunnen schelen. Misschien herkent iemand hem een keer, want hij is nog niet vergeten, dat weet ik zeker. Maar wie zou verwachten dat wij samen op een foto staan? Wie zou denken dat mijn leven ooit met het zijne verweven is geweest en daarna totaal is veranderd?

Ik vertel mijn verhaal misschien nog wel een keer, als ik iemand kan vinden die tijd heeft om te luisteren. Maar ik flap het er natuurlijk niet uit als ik op bed lig en ze me ruw wassen en ik probeer niet te praten als ze mijn kussens opschudden en mijn sprei rechtekken en dan vragen: 'Hoe gaat het vandaag met u, signora?' Want ze wachten nooit op antwoord.

Mijn verhaal begint trouwens niet met hem. Het begint met een vrouw die uit het raam hangt van een met klimop begroeid gebouw in Trastevere, naar het smalle straatje beneden kijkt en roept: 'Serafina! Serafina! See-raa-fi-naa.'

Golden Days

‘Serafina! Serafina! See-raa-fi-naa.’ De stem van mijn moeder kon door gesloten deuren dringen, de trap af en, als ze uit het raam van ons huis in Trastevere leunde, zelfs helemaal tot in het smalle straatje beneden. Mij riep ze het vaakst, omdat ik de oudste van haar drie dochters was. Als er wasgoed naar de *lavanderia* moest worden gebracht, eten op de markt moest worden gekocht of linten in het haar van mijn zusjes moesten worden gevlochten, riep ze altijd mijn naam. ‘See-raafinaa!’

Mijn moeder was toen nog heel mooi. Zelfs in een verbleekte huisjurk, met haar donkere haren opgestoken en uit haar gezicht gekamd, was ze indrukwekkend. Elke avond deed ze koraalrode lippenstift op haar volle lippen en trok ze een zwart lijntje om haar kattenogen. Daarna pakte ze haar glimmende witte handtas met de gouden gesp en ging uit.

Haar kleren hadden een prachtige snit: jurken met een wespentaille en een wijde rok, of kleine topjes die haar schouders vrijlieten. De meeste kleren had ze zelf gemaakt op de naaimachine die in onze slaapkamer stond. Mijn moeder had best als naaister kunnen werken, maar ze had een andere manier ontdekt om geld te verdienen, een manier waar zij de voorkeur aan gaf.

's Avonds liet ze mijn zusjes en mij altijd alleen met de afwas en genoot dan in de bar op de hoek ontspannen met een paar vriendinnen van een *aperitivo*. Daarna gingen ze allemaal aan het werk. Wij waren eraan gewend dat ze ons alleen liet. Mama verwachtte dat we het huis opruimden en vroeg naar bed gingen, maar dat deden we natuurlijk niet. Soms haalden we de tijdschriften tevoorschijn die ze mee naar huis had genomen en keken naar de foto's van filmsterren: Rita Hayworth, Ava Gardner en onze eigen Gina Lollobrigida. Hoe zou het zijn als je zo beroemd was en zo mooi? Mama vond het niet erg dat we in haar tijdschriften bladerden, maar ze was misschien wel kwaad geworden als ze had geweten dat ik haar kostbare platen uit de hoezen haalde, ze op de draaitafel legde en voorzichtig de naald erop liet zakken. Ze had heel veel muziek: Amerikaanse jazz, Napolitaanse liefdesliedjes en zelfs een paar opera's. Maar mijn favoriete zanger, de man wiens stem een stuk uit mijn hart sneed en me liet rillen van genot, was Mario Lanza.

'Hij is niet eens een echte Italiaan,' zei mijn zus Carmela altijd spottend. 'En kijk eens naar zijn foto: hij is dik!' 'Maar hoor dan hoe hij zingt,' zei ik dan. 'Iets mooiers is er toch niet?'

'Als je die plaat te vaak draait, slijt hij en dan weet mama dat je dat hebt gedaan,' zei Carmela. Ze was veertien. Toen ik zo oud was, had mama mij van school gehaald,

zodat ik haar kon helpen om voor Carmela en mijn jongste zusje Rosalina te zorgen.

Carmela had zelf ook een prachtige stem. Het klonk fantastisch als ze met mama's platen meezong. In de warmere maanden, nadat ik haar en Rosalina van school had gehaald, liep ik met hen naar de Piazza Navona en dan zong Carmela voor de toeristen.

Haar favoriete plekje was vlak naast een van de fontein-
nen. Zodra ze haar mond opendeed, bleven de mensen
staan en gooiden muntjes in de strooien hoed die we
op de grond hadden gezet. Soms zongen Rosalina en
ik de tweede stem, want wij konden ook een beetje
zingen. Maar Carmela had echt talent. We droomden
dat ze op een dag zou worden ontdekt en dat we dan
allemaal rijk zouden zijn.

Zodra de hoed vol zat met lires stopten we met zingen
en telden we ze. Als we genoeg geld hadden, traktee-
den we onszelf op een ijsje of een cola en gingen daar-
na naar de film. We hielden het meest van musicals en
gingen vaak naar dezelfde. Ik had *Serenade* zo vaak ge-
zien dat ik de tekst uit mijn hoofd kende. En dat gold
ook voor *The Toast of New Orleans* en *Because You're
Mine* – allemaal films van Mario Lanza.

'Je houdt van hem, hè?' zei Carmela beschuldigend.
'Nou en?' antwoordde ik.

Ik zag niet in waarom het verkeerd zou zijn om van een
filmster te houden. Mario Lanza was beter dan iedere

echte man die ik had ontmoet. Hij had stralende ogen en een vriendelijke glimlach. Het was heerlijk om in een donkere bioscoop naar hem te kunnen kijken. En als hij 'Be My Love' zong, voelde dat oprecht en perfect; zo moest een romance zijn. Hij was zo anders dan de Romeinse jongens die naar me keken als ik langskwam en dan naar me joelden of floten. Of die veel te aardige oudere mannen die kennelijk wisten dat ik de dochter van mijn moeder was.

Ik denk dat ik een mooi meisje was. Ik had de lippen van mijn moeder en ik dacht graag dat ik mijn groen-grijze ogen van mijn vader had, hoewel ik nooit een foto van hem heb gezien. Mijn haar was steil en donker, en ik droeg het in een hoge paardenstaart. Ik droeg altijd een wijde rok, een keurig gestreken blouse die ik helemaal dichtknoopte en een smalle riem om mijn taille. En ik was langer dan andere meisjes, ook al liep ik met mijn schouders gebogen in een poging even groot te zijn als zij. Geen wonder dat de mensen naar me keken.

Mama was trots op mijn uiterlijk. Ze maakte me wel eens op en riep dan dat ik daardoor veel ouder leek. Ze deed glanzende goudkleurige oogschaduw op mijn oogleden en verfde mijn lippen roze. Maar zodra het mocht, waste ik alles er weer af.

Ik vraag me af of mama ooit heeft geweten wat Carmela, Rosalina en ik op onze zomeravonden deden.

Misschien wilde ze het niet weten. Meestal sliep ze uit, daarna ging ze uitgebreid in bad, epileerde haar wenkbrauwen en lakte haar nagels. Zelfs als ze had geweten dat mijn zusjes af en toe spijbelden, had ze dat misschien niet eens erg gevonden. Ze was al tevreden als we goed genoeg konden rekenen om te weten dat we te weinig geld terugkregen op de markt van Testaccio. Het enige wat ze echt wilde, was dat we allemaal een beetje Engels leerden. Zelf had ze in de oorlog Engels geleerd voor de Amerikanen, en elke dag leerde ze ons een nieuwe zin. Dat was al nuttig geweest, want de toeristen die op de Piazza Navona naar Carmela luisterden, schenen het prettig te vinden als we hen in hun eigen taal begroetten en hun een fijne vakantie wensden. Vaak schoten ze in de lach en gaven ons nog een paar muntjes.

‘Ik ben zingend geboren,’ zei Carmela vaak tegen hen. ‘Blijf nog even, dan zing ik nog een paar liedjes. Ik ken heel veel Amerikaanse en Italiaanse nummers.’

En dan zong ze bijvoorbeeld ‘Be My Love’, omdat ze wist dat dit mijn lievelingsnummer was; moeiteloos vond ze de juiste tonen met haar stem van zoete perzik en warme honing.

‘Zodra ik oud genoeg lijk, ga ik als zangeres in een nachtclub werken,’ zei Carmela een keer toen we naast de fontein een ijsje zaten te eten. ‘Ooit zal mijn stem me beroemd maken. Dan koop ik een groot palazzo vlak

bij de zee waar we allemaal kunnen wonen als ik geen platen en films maak.'

'Ik wil niet in een palazzo bij de zee wonen,' klaagde Rosalina terwijl ze wat gesmolten pistache-ijs van haar hoorntje likte. 'Ik wil hier in Rome blijven en op het Piazza Navona *gelato* verkopen.'

'Je zou meer opeten dan je zou verkopen,' zei ik lachend. 'Jouw kraampje zou al gauw geen *gelato* meer hebben.'

'Echt wel!' zei ze. 'En dan ben ik rijker dan Carmela, omdat ik alle lekkere smaken heb. Dan koop ik een groot appartement in Trastevere en hebben we allemaal een eigen bed in plaats dat we allemaal in hetzelfde bed moeten slapen.'

Elke avond gingen we met z'n drieën op elkaar gepropt in hetzelfde tweepersoonsbed slapen. Als mama thuis kwam, meestal heel laat, tilde ze Rosalina uit bed en legde haar op een matras op de grond, omdat zij de kleinste was en altijd heel vast sliep. Maar altijd als Rosalina's ochtends wakker werd, begon ze te huilen en probeerde ze weer bij ons onder de dekens te kruipen.

Ons appartement was heel erg klein, twee kamertjes in een vervallen gebouw; de ene kamer was de slaapkamer waar we allemaal sliepen en de andere was een woonkamer met een gasfornuis waar ik elke avond op kookte. Het was er vochtig en donker, en het stond

boordevol met onze spullen. We hadden niet eens een eigen badkamer, alleen een gemeenschappelijke ruimte aan het einde van de gang waar we ons wasten en naar het toilet gingen. Misschien hadden we in een ander deel van de stad wel een leukere woning kunnen vinden, maar dat wilde mama niet.

‘Wij zijn *Trasteverini*... wij wonen in het hartje van Rome,’ zei ze tegen ons. ‘Waarom zouden we ergens anders willen zijn?’

Ze hield van de wirwar van smalle straatjes, de hoge terracotta gebouwen met gewelfde deuren en klimplanten tegen de muren, het was goed boven de straten, de oude signora’s die voor hun voordeur boontjes dopten en van de ochtendzon genoten, de mannen die klaptafeltjes op de keitjes zetten en de halve middag tijdens een spelletje kaart zaten te discussiëren, de protserige relikwieënkastjes op de straathoeken. Mama hield van het leven in Trastevere.

Elke zondag nam ze ons mee naar de ochtendmis in de oude kerk aan de Piazza di Santa Maria. We glipten altijd iets te laat naar binnen, gingen op een van de achterste banken zitten en keken langs de rijen zuilen naar de glanzende mozaïeken boven het altaar. Mama had een sjaaltje om haar felle koperkleurige haren geslagen en haar jurk keurig helemaal dichtgeknoopt. Als ze bad, boog ze haar hoofd en deed ze haar ogen dicht. Ruim voordat de kerkdienst afgelopen was, ge-